

## ZOOLOGIYA DARSLARINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

*Xolmirzayeva Aziza Abdilbase qizi*

*JDPU "Zoologiya va anatomiya" kafedrası o'qituvchisi*

[1995.aziza.xolmirzayeva@gmail.com](mailto:1995.aziza.xolmirzayeva@gmail.com)

**Annotatsiya:** Maqolada zoologiya darslarini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Interfaol usullarning o'quvchilarning qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdagi roli ko'rib chiqilgan. "Aqliy hujum", "Klaster usuli", rolli o'yinlar, debatlar kabi samarali metodlar orqali dars jarayonini faollashtirish va o'quvchilarda ekologik ongni shakllantirish yo'llari muhokama qilingan. Shuningdek, interfaol metodlarning o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytirish va ijodkorlikni rag'batlantirishdagi o'rni ta'kidlangan. Maqola ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni joriy etishning dolzarbligini ochib beradi.

**Kalit so'zlar:** Zoologiya, interfaol metodlar, aqliy hujum, klaster usuli, rolli o'yinlar, ekologik ong, o'quv jarayoni, ijodkorlik, ta'lim metodikasi, biologiya, o'quvchilar faolligi, innovatsion yondashuvlar.

**Kirish.** Zoologiya tabiiy fanlarning muhim sohasi bo'lib, tabiatni, hayvonlar dunyosini o'rganish va ularni muhofaza qilishni o'rgatadi. Ushbu fan o'quvchilarga nazariy bilimlar berish bilan birga, ularda tabiatga nisbatan mehr va mas'uliyat hissini shakllantiradi. Zamonaviy ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish zoologiya fanining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning fan bilan faol shug'ullanishini ta'minlash uchun muhimdir.

**Interfaol metodlarning mohiyati.** Interfaol metodlar o'quv jarayonida o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro faol muloqotni ta'minlaydi. Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, bilimlarni mustahkamlash va ularni real hayotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlar o'quv jarayonini faollashtiradi, bu esa o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi.

**Zoologiya darslarida interfaol metodlarning qo'llanilishi.** Zoologiya darslarini interfaol usullar yordamida o'qitish orqali quyidagi natijalarga erishish mumkin:

**1. Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish:** Hayvonot dunyosini o'rganishda o'quvchilarni tajribalar va kuzatuvlarga jalb qilish orqali bilimlarni amaliyot bilan bog'lash.

**2. Ijodiy yondashuvni shakllantirish:** Tabiatni muhofaza qilishga doir loyiha va muammolarni hal qilish jarayonida o'quvchilarni mustaqil izlanishga undash.

**3. Kuzatuvchanlik va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish:** Interfaol metodlar yordamida hayvonlarning yashash muhitini o'rganish va ularning ekologik ahamiyatini tahlil qilish.

### Eng samarali interfaol metodlar

Zoologiya darslarida quyidagi interfaol metodlardan foydalanish yaxshi natijalar beradi:

**1. "Aqliy hujum" (Brainstorming)** O'quvchilarga hayvonlar yashash muhitlari, ekologik muammolar yoki hayvonlarning muhofazasiga oid savollar beriladi. Har bir o'quvchi o'z fikrini bildirish orqali muhokamada ishtirok etadi. Bu usul orqali o'quvchilar masalalarni turli nuqtai nazardan tahlil qilishni o'rganadi.

**2. "Klaster usuli"** Dars mavzusi bo'yicha asosiy g'oyalarni grafik shaklda guruhlash. Masalan, "Sutemizuvchilar" mavzusida hayvonlarning yashash joylari, oziqlanishi va ekologik ahamiyatini klaster shaklida tasvirlash.

**3. "Rolli o'yinlar"** Hayvonlar dunyosiga oid turli vaziyatlarni modellashtirish. Masalan, o'quvchilar hayvonlar va ekologlar roliga ishtirok etib, tabiatni muhofaza qilish masalalarini hal qilishda ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

**4. "Qizg'in muloqot" (Debatlar)** Ekologik masalalar bo'yicha bahs-munozaralar tashkil qilish. Masalan, "Hayvonlarni qo'riqxonalarda saqlash yaxshimi yoki ularni tabiatda erkin qoldirish kerakmi?" kabi mavzularda o'quvchilar o'z fikrlarini dalillar asosida bayon qilishadi.

**5. Tajriba va kuzatuv** O'quvchilarni hayvonot dunyosini o'rganish uchun tabiat qo'yniga yoki zoologik bog'larga olib chiqish. Bu usul nazariy bilimlarni real kuzatuvlar bilan mustahkamlaydi.

### Interfaol metodlarning afzalliklari:

**Qiziqishni oshiradi:** O'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadi va mavzuga bo'lgan qiziqishi ortadi.

**Mustaqil fikrlashni rivojlantiradi:** O'quvchilar ilmiy masalalarni mustaqil tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

**Ijodkorlikni rag'batlantiradi:** O'quvchilarni yangicha yondashuv va kreativlikka undaydi.

**Hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi:** Guruh bo'lib ishlash va o'zaro muloqot qilishni o'rgatadi.

Xulosa. Zoologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki ularda amaliy ko'nikmalarni shakllantiradi va ekologik mas'uliyatni tarbiyalaydi. O'quv jarayoniga innovatsion yondashuvni tatbiq etish orqali fanlarni yanada samarali va qiziqarli o'rgatish

mumkin. Interfaol metodlardan foydalangan holda, o'quvchilarni ilmiy izlanishga jalb qilish va ularda ekologik ongni shakllantirish zoologiya fanining asosiy vazifalaridan biridir.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. "Ta'lim sifatini oshirish bo'yicha 2023–2030 yillarga mo'ljallangan davlat dasturi". Toshkent, 2023.
3. Sharipov, A.A., "Interfaol ta'lim metodlari: Nazariya va amaliyot". Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2020.
3. Rixsiev, S.R., "Zoologiya: O'rta maktab o'quv qo'llanmasi". Toshkent: Ilm ziyo nashriyoti, 2019.
4. Interfaol metodlarni ta'limda qo'llash bo'yicha qo'llanma".